

ZÜRRUMME

Beyrut 1964, s. 437-447; İbn Abdürabbih, *el-İk-dü'l-ferid*, V, 333; VI, 416, 423; Saneverbi, *Şerhu Bâ'iyyeti Zî'r-rumme* (nşr. Mahmûd Mustafa Halâvî), Beyrut 1406/1986, s. 17-24; Ebû'l-Ferec el-İsfahânî, *el-Egâni*, XVIII, 1-52; Merzûbânî, *el-Mü-vesşâh* (nşr. Ali M. el-Bicâvî), Kahire 1385/1965, s. 225-242; Ebû Zeyd el-Kureşî, *Cemhere* (Hâşimî), II, 941-968; İbn Hallikân, *Veşeyât*, III, 184; İbn Fazlullah el-Ömerî, *Mesâlik*, s. 131-145; Dâvûd-i Antâkî, *Tezîninü'l-esvâk fi ahbârî'l-uşşâk*, Beyrut 1986, I, 145-149; Brockelmann, *GAL*, I, 55-56; *Suppl.*, I, 87; Muhammed Sabrî, *eş-Şevâ-mih 3: Zü'r-rumme*, Kahire 1946, s. 5-96; C. H. H. Macartney, "A Short Account of Dhu'r-Rum-mah", *A Volume of Oriental Studies Presented to Edward G. Browne* (ed. T. W. Arnold - R. A. Nicholson), Amsterdam 1973, s. 293-303; Şevki Dayf, *et-Teşavvür ve't-tecdid fi ş-i'ri'l-Ümevî*, Kahire 1977, s. 243-268; a.m.f., *Târîhu'l-edeb*, I, 289-394; Reşid Yûsuf Atallah, *Târîhu'l-âdâbi'l-'Arabîyye* (nşr. Ahmet Necîb Atavî), Beyrut 1985, s. 192-196; Ahmet Subhi Furat, *Arap Edebiyatı Tarihi (Başlangıçtan XVI. Asra Kadar)*, İstanbul 1996, s. 147-148; Yûsuf Halîf, *Zü'r-rumme: Şâ'i-rü'l-hub ve ş-şahrâ*, Kahire, ts. (Mektebetü Garîb), s. 17-101; R. Blachère, "Zu'r-Rumme", *IA*, XIII, 631-634; J. E. Montgomery, "Dhû al-Rum-ma", *Encyclopedia of Arabic Literature* (ed. J. S. Meisami - P. Starkey), London 1998, I, 188-189; Cümâne Tâhâ, "Zü'r-rumme", *el-Mevsû'atü'l-'Arabîyye*, Dimaşk 2004, IX, 651-653.

MUSA YILDIZ

ZVORNİK

(bk. İZVORNİK).

ZWEMER, Samuel Marinus

(1867-1952)

**Hollanda asıllı
Amerikalı şarkiyatçı.**

12 Nisan 1867'de Vriesland'da (Michigan) Hollanda'dan Amerika'ya göç eden bir ailenin on beş çocuğundan on üçüncüsü olarak doğdu. Babasının papazlık yaptığı, Protestanlığın bir koluna ait Vriesland kilisesi, başta Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da olmak üzere misyonerlik faaliyetlerinde bulunmak için Güney Afrika, Seylan ve Sri Lanka'da çeşitli şubeler açtı. Zwemer'in altı kız kardeşi öğretmen, biri Arabistan'da misyonerlik yaparken ölen dört erkek kardeşi de din adamı idi. Zwemer, devlet okulunda ilk ve orta öğrenimini yaptıktan sonra 1887'de Hollanda'da Reformed kilisesine bağlı Hope College'da lisans eğitimini tamamladı ve yine aynı dinî geleneğe bağlı bir yüksek öğrenim kurumu olan New Jersey Brunswick İlahiyat Fakültesi'nde (Theological Seminary) din eğitimi aldı. Amerikan misyonerliğinin etkin ve yaygın hale geldiği bir

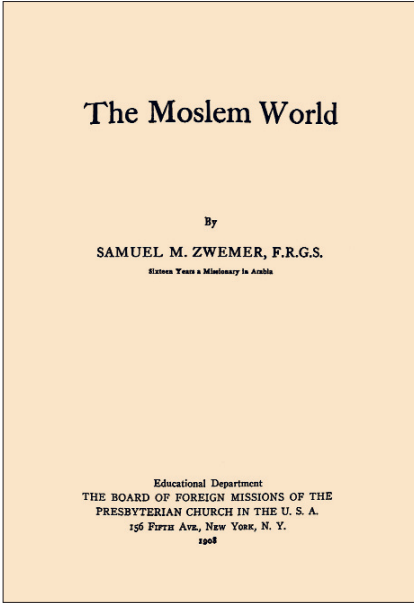
Samuel
M. Zwemer

dönemde Hope College'da iken arkadaşlarıyla birlikte, kendilerini dünyanın uzak ve güç ulaşılabilir bölgelerine göndermenin yollarını aramak üzere bir dernek kurdular. Üniversitede öğrenimine devam ederken Mısır'da misyonerlik yapan Profesör John G. Lansing, James Cantine ve Philip T. Phelps adlı arkadaşlarıyla beraber müslümanlara yönelik bir misyonerlik faaliyeti planladı. Ardından bu planın Arabistan üzerinde uygulanmasına karar verildi. Ancak müslüman bir ülkede misyonerlik yapmanın yol açacağı güçlüklerden dolayı kendilerine ev sahipliği yapması için 1888 yılında kilise bünyesinde bir Arabistan misyonerliği komitesi oluşturarak onun görevlendirmesiyle faaliyete başladılar. 1890'da Zwemer, İlahiyat Fakültesi'ndeki öğrenimini tamamladıktan sonra Arapça öğrenmek amacıyla arkadaşı James Cantine'nin yanına Beyrut'a gitti. Philip T. Phelps, Amerika'da kalıp misyonerlik için malî yardım toplama kampanyasını yürüttü. Zwemer ve Cantine, hocaları Lansing'in bulunduğu Kahire'ye giderek misyonerlik faaliyetlerini yürütme imkânlarını araştırmaya başladılar. Uzun bir araştırma döneminin ardından en uygun yerin Basra olacağına karar verip buraya yerleştiler. Zwemer, altı yıl geçirdikleri Basra'da Avustralya'dan misyonerlik yapmak üzere gönderilen Amy Wilkes adlı bir hemşire ile 1896 yılında evlendi. Karısıyla birlikte Bahreyn'e geçti, burada sağlık hizmeti veren yeni bir misyonerlik teşkilâtı kurdu ve faaliyetlerini sokaklarda yürüttü. Bahreyn'de iken kaleme aldığı *Arabia: The Cradle of Islam* adlı eseri 1900-1912 yılları arasında dört defa basıldı. Bu kitabı, Arabistan'da -kendi ifadesiyle- "ihmal edilmiş yarımada"da ve Bahreyn'de Araplar için misyonerlik faaliyetine çok ihtiyaç bulunduğunu göstermek amacıyla yazdı. Zwemer bu eserinde, öncelikle Dicle ve Fırat'ın güneyini kapsayacak biçimde Mekke ve Medine'den başlayıp Aden, Yemen, Masket, Bahreyn, Katar, Mezopotamya, Kü-

veyt ve Hadramut gibi önemli merkezleri fizikî ve coğrafi bakımdan tanıttıktan sonra İslâm dininin temel inançlarını ve sonunda bölgedeki siyasal gelişmeleri yer yer sorunlu bir şekilde ele aldı.

Zwemer 1905 yılında Amerika'ya döndü, zamanını konferans ve ders vermek, misyonerlere yol gösterecek kitaplar kaleme almak ve en önemlisi misyoner yetiştirmekle geçirdi. 1912'de Kahire'ye çağırılan Zwemer, Ezher Üniversitesi'nde öğrencilere misyonerlik broşürleri dağıttığı gerekçesiyle sınır dışı edilirse de Kıbrıs'a geçip iki hafta kaldıktan sonra aynı gemiyle Kahire'ye döndü. 1922 yılının Mayıs ve Haziran aylarında Kuzey Afrika'da Cezayir, Tunus ve Sûs'ta, Mağrib ve Kazablanka'da konferanslar verdi. Artık "İslâm üzerine yetkin bir hıristiyan bilim adamı olarak" müslüman dünyasının hemen her yerini (Endonezya, Kudüs, Bağdat, Tahran, Bombay, Çin) ziyaret etti ve oralandaki misyonerlere destek sağladı. Bu gezilerin ardından 1929'da *Across the World of Islam* adlı kitabı basıldı. Yetmiş bir yaşında karısını kaybetti. Ardından "aktif göreve başlamak için" Princeton Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden emekli oldu ve iki yıl sonra 1939'da New York'a yerleşti. 1949'da uzun bir yolculuğun arkasından ulaştığı Küveyt'ten Amerika'ya döndü ve ertesi yıl ikinci eşi de öldü; kendisi de birkaç ay sonra 2 Nisan 1952'de öldü.

Yale Üniversitesi'nde misyonerlik ve Doğu tarihi dersleri veren Kenneth Scott ve Latourette Samuel, Zwemer'i "apostle to Islam" (İslâm'a gönderilen elçi) diye nitelendirmiş ve bu kuşak sayesinde bütün dünyanın İncil ile tanıştığını söylemiştir (Wilson, *Apostle to Islam*, s. 5). Flemenkçe, İngilizce, Almanca ve Arapça bilen Zwemer, yoğun misyonerlik faaliyetlerinden sonra Princeton Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde misyonerlik dersleri vermiş, elliden fazla kitap yazmış, *The Moslem World* adlı derginin kuruculuğunu ve editörlüğünü üstlenmiştir. Kitaplarının çoğu Arapça, Çince, Felemenkçe, Almanca, Fransızca, Danca, Farsça, İspanyolca, İsveççe ve Urduca'ya tercüme edilmiştir. Zwemer'in misyonunu devam ettirmek ve çalıştığı konulardaki araştırmaları desteklemek amacıyla 1979'da U. S. Center for World Mission (Pasadena / California) bünyesinde Zwemer Enstitüsü kurulmuş, bu enstitü daha sonra Concordia Theological Seminary'de (Ft. Nayue / Indiana) ve nihayet 2003'ten itibaren Columbia International University'de Zwemer Center for Muslim Studies adıyla faaliyetini sürdürmüştür.

Samuel M. Zwemer'in çıkardığı *The Moslem World* adlı derginin ilk sayısının kapağı

Bu merkez tarafından *The Zwemer Journal for Muslim Studies* adıyla bir dergi çıkarılmaktadır.

Zwemer'in İslâm dünyası ve misyonerlikle ilgili bazı eserleri şunlardır: *Arabia: The Cradle of Islam* (New York 1900);

Raymond Lull: First Missionary to the Moslems (New York 1902); *The Moslem Doctrine of God* (New York 1905); *The Mohammedan World Today* (New York 1906); *Islam: a Challenge to Faith* (New York 1907); *The Moslem Christ* (London 1912); *Mohammed or Christ* (London 1915); *Childhood in the Moslem World* (New York 1915); *The Disintegration of Islam* (New York 1916); *A Moslem Seeker after God: Showing Islam at Its Best in the Life and Teaching of Al-Ghazali, Mystic and Theologian of the Eleventh Century* (New York 1920); *The Influence of Animism on Islam* (New York 1921); *The Law of Apostasy in Islam* (London 1923); *The Glory of the Cross* (London 1928); *Across the World of Islam* (New York 1929); *Thinking Missions with Christ* (Grand Rapids, Mich. 1934); *The Origin of Religion* (Nashville, Tenn. 1935); *The Cross above the Crescent* (Grand Rapids, Mich. 1941); *Into All the World* (Grand Rapids, Mich. 1943); *Evangelism Today* (New York 1944); *Heirs of the Prophets* (Chicago 1946); *A Factual Survey of the Moslem World* (New York 1946); *Sons of Adam* (Grand Rapids, Mich. 1951).

Zwemer, 1911'de kurduğu *The Moslem World* adlı derginin editörlüğünü 1938 yılına kadar tek başına, 1938-1947 arasında Edwin E. Calverley ile birlikte yürütmüştür (otuz yedi cilt). Derginin adı 1948'de *The Muslim World* şeklinde de-

ğiştirilmiş olup yayımı sürmektedir. Zwemer'in yönetimindeki dergide İslâmiyet objektif bir bakışla ele alınıp tarihî yanlışların düzeltilmesi yerine sübjektif bir bakış açısıyla basmakalıp ve popüler olumsuz yargılar dile getirilmiş, Hıristiyanlık gerçek din kabul edilmiş, İslâmiyet buna aykırı yanlış bir inanç, düşman ve problemli bir din olarak gösterilmiştir (bu konuda Howard F. Streit *A Critical Analysis of The Moslem World 1911-1947* adıyla yüksek lisans tezi [Concordia University, Dept of Religion 1990] ve Abdullah O. Al-Abdulkareem de *Images of Islam in Samuel M. Zwemer's The Moslem World Quarterly 1911-1947* ismiyle doktora tezi [Lancaster University, 2001] hazırlamıştır).

BİBLİYOGRAFYA :

Samuel Marinus Zwemer, *Arabia: The Cradle of Islam; Studies in the Geography People and Politics of the Peninsula with an Account of Islam and Mission Work*, New York 1900; J. Christy Wilson, *Apostle to Islam: A Biography of Samuel Zwemer*, Grand Rapids 1952; a.mlf., "The Epic of Samuel Zwemer", *MW*, LVII/2 (1967), s. 79-93; Heather J. Sharkey, *American Evangelicals in Egypt: Missionary Encounters in an Age of Empire*, Princeton 2008, tür.yer.; E. E. Calverley, "Samuel Marinus Zwemer", *MW*, XLII/3 (1952), s. 15-159; J. Hubers, "Samuel Zwemer and the Challenge of Islam: From Polemic to Hint of Dialogue", *International Bulletin of Missionary Research*, XXVIII/3, Ventnor 2004, s. 117-121; F. Sanders, "Happy Birthday, Samuel Zwemer", *The Scriptorium* (2010), <http://www.scriptoriumdaily.com/2010/04/12/happy-birthday-samuel-zwemer/>.

ALİ MURAT YEL